

Rohanské ostrovy

Petr Stojaník

atelier Sitta - Chmelová
FA ČVUT v Praze
letní semestr 2020

B

úvod

Rohanský ostrov v čase

Řeka Vltava se v průběhu času výrazně proměňuje a není tomu jinak ani v rámci hlavního města Prahy, ačkoliv prostor pro její proměnu začíná být velmi limitovaný.

V minulosti měla řeka přirozeně více prostoru, než dnes. Následným zastavováním a splavováním řeky započala klesat její přirozená přírodní funkce.

1842

Pohled na blízké okolí Rohanského ostrova před obdobím, kdy v prostoru řeky začínalo docházet k výraznějším změnám. Do té doby byla říční krajina poblíž Prahy víceméně velmi podobná.

1938

V průběhu 20. století se koryto řeky neustále zužovalo a původní ostrov Rohan byl spojen s ostrovem Libeň. Od této doby původní ostrov přestal existovat, protože to byl fakticky již poloostrov.

1944

Koryto řeky na straně Karlína byla průběžně zasypáváno, když na konci 60. let zmizelo úplně.

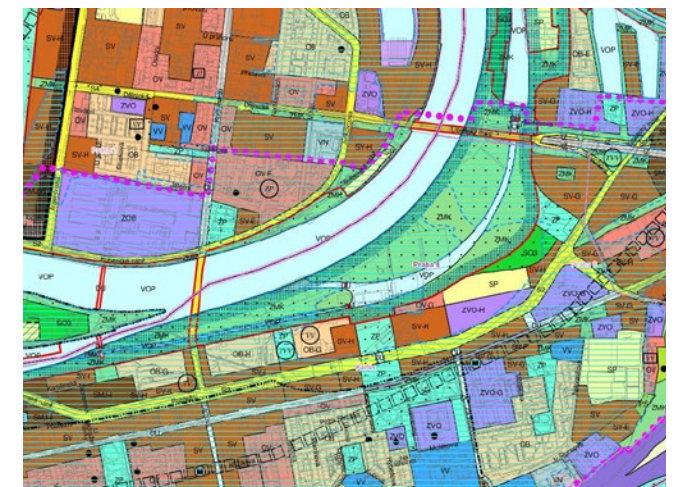
2020

V dnešní době známe Vltavu již jen jako velmi výraznou a čistou křivku bez zbytečného vlnění v meandru a bez přidané hodnoty ostrovů.

2020+?

V novém územním plánu je plánováno pouze obnovení zaniklého koryta ve 20. století.

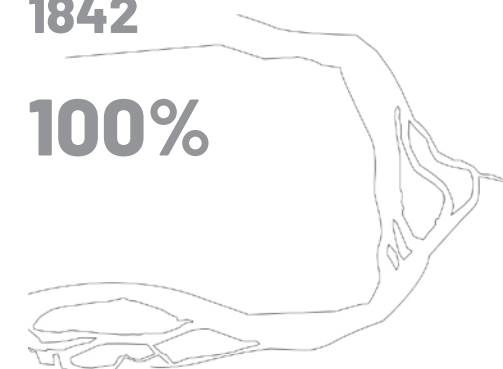
VÝVOJ ROZHRANÍ SOUŠE A VODNÍHO PROSTŘEDÍ V MÍSTĚ ROHANSKÉHO OSTROVA A BLÍZKÉHO OKOLÍ

V roce 1842 byla celková délka břehů v těchto místech **22,5 km**. Od té doby je říční krajina pomalu zavážena zeminou a tato hranice se zmenšuje.

V dnešních dnech dosahuje celková délka břehů v okolí Rohanského ostrova **19,9 km**. Za posledních 180 let jsme tak přišli o 2,6 km břehů jen v této oblasti.

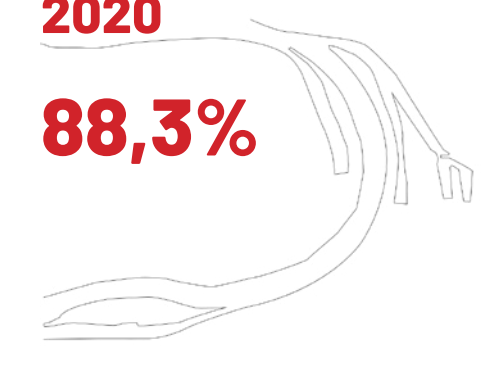
1842

100%

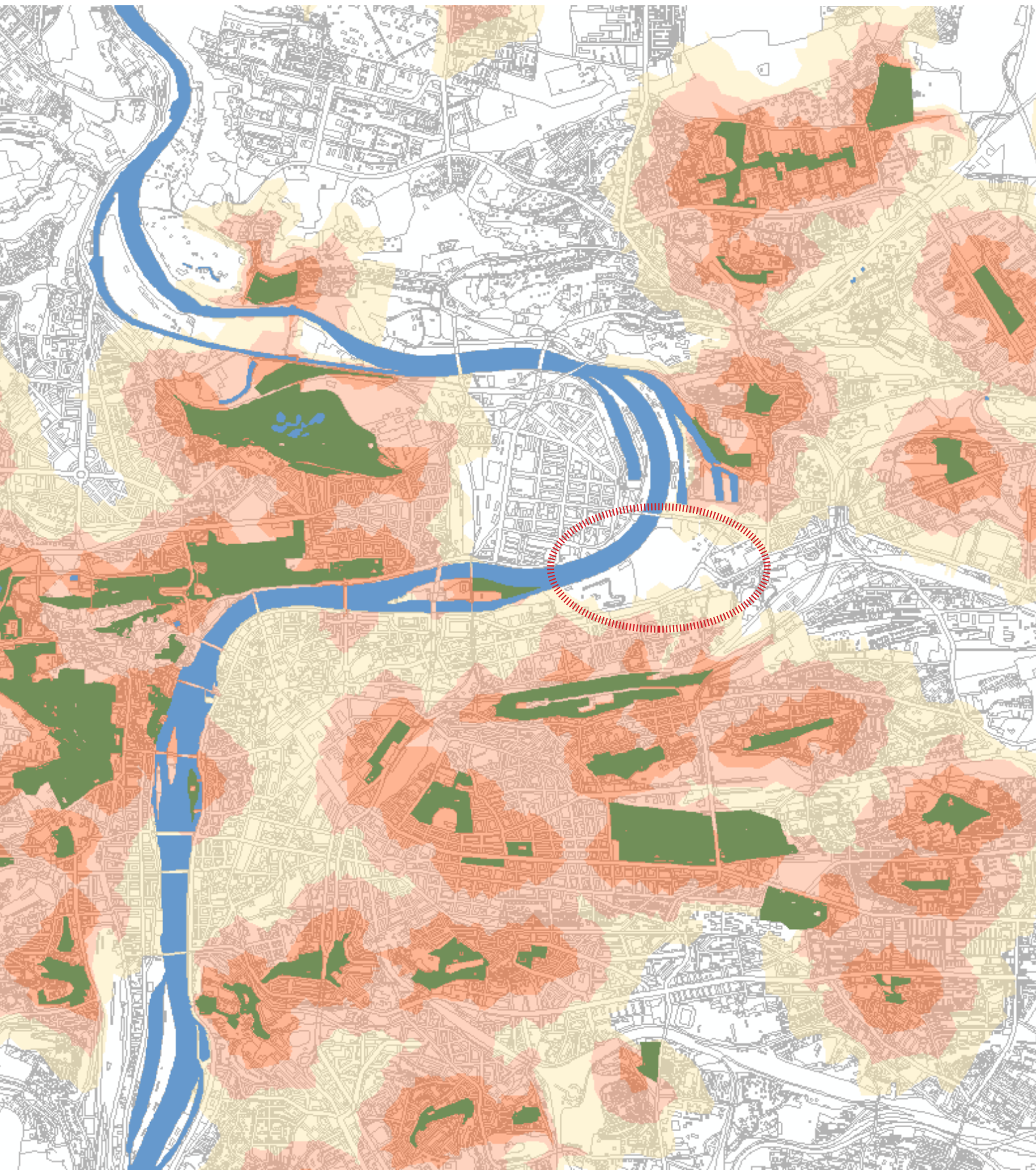
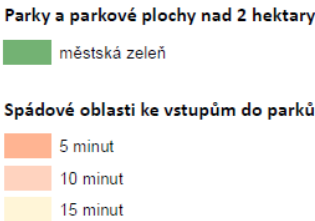
2020

88,3%

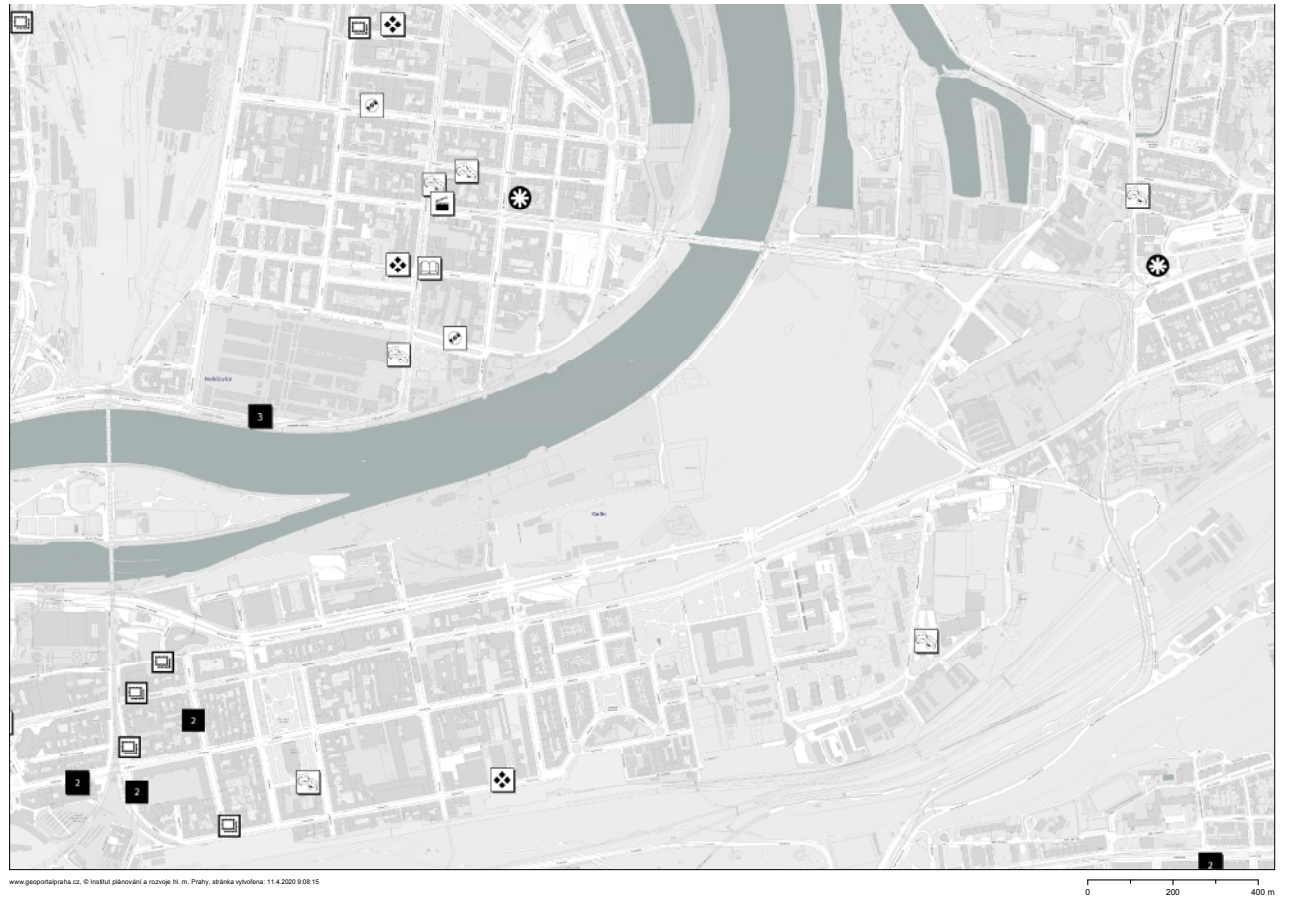
Gisová analýza pěší dostupnosti městské zeleně a parků v Praze

Vytvořená analýza ukazuje časovou dostupnost ploch zeleně o velikosti více, než 2 hektary v celém území Prahy. Niže je zobrazena část zaměřena na širší okolí Rohanského ostrova. 3 stupně barev kolem zelených ploch znázorňují časovou dostupnost pro pěší v časových horizontech 5, 10 a 15 minut.

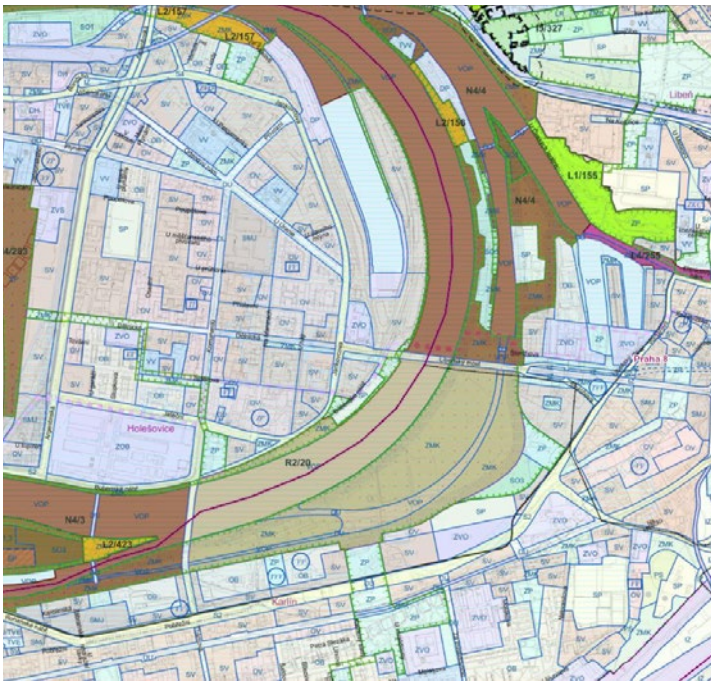
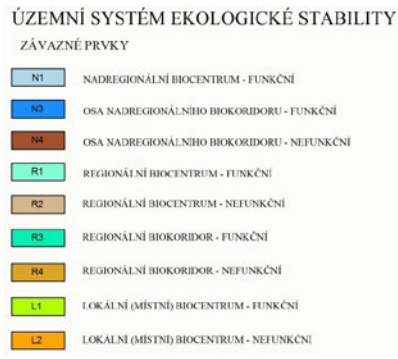
Dostupnost kulturní občanské vybavenosti v místě blízkého okolí Rohanského ostrova

Téměř všechna kulturní zařízení se momentálně nacházejí v oblasti Holešovic a Karlína. V místě vznikající čtvrti na bydlení, kterou se Rohan má stát, je důležité podpořit vznik nových kulturních zařízení, jelikož v této oblasti úplně chybí.

Prvky ÚSES

V oblasti Rohanského ostrova je v dnešní době přerušena funkčnost regionálního biocentra a následně také znefunkčněna osa nadregionálního biokoridoru.

C

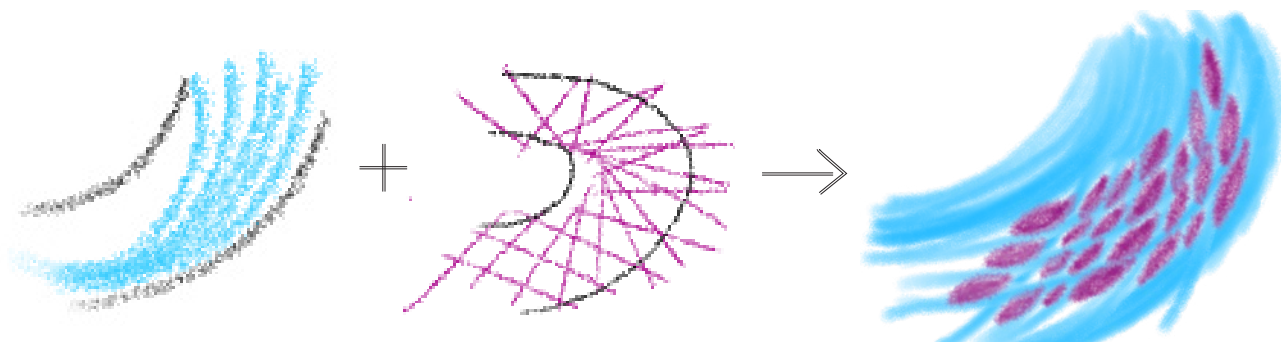
koncept

KONCEPČNÍ TÉMATA

FORMA

forma práce s prostorem je výsledkem kombinace dvou základních myšlenek

1. inspirace tvaru vychází z organických buněk – rostlinné buňky a jejich mezibuněčný prostor tvoří kontinuum – systém – který je stály a stabilní
2. meandr řeky a její vnitřní proudy udávají její základní mřížku

VYUŽITÍ

obnova říční nivy
obnova biocentra (potenciální přirozená vegetace je zde jilmová doubrava)
retence
program (každý ostrov má určité zaměření)
přístupná střešní krajina

SPOJENÍ

můstky
lávky
Terasy
přístřešky
vory

RESISTENCE

záplavy
klíma

MANIFEST

NECH TO ZAKOŘENIT

obnova říční nivy
biocentrum

NECH TO RŮST

odolnost vůči klimatu
retence

NECH TO ZAPLAVIT

systém pozvolného zaplavování parku
odolnost vůči záplavám

NECH JE PŘIJÍT

můstky
lávky
vory

NECH JE SE POZASTAVIT

přístřeší
kulturní a vzdělávací program

NECH JE SE DOZVĚDĚT

o vodě
o revitalisaci

TYPOLOGIE OSTROVŮ

OSTROV S FUNKCÍ SUKCESE

Na tyto ostrovy není zajištěn jednoduchý přístup lidem. Ostrovy se ponechávají sukcesi, která je částečně řízená kvůli bezpečnosti.

OSTROV S NAVÁŽKOU SUTĚ

Tyto celky vznikají v místech, kde se momentálně nachází velké množství zpevněných povrchů, či torz starých budov.

OSTROV S LOUKAMI

Na těchto ostrovech se také nacházejí včelí úly, jelikož včelstev je v této lokalitě opravdu málo.

OSTROV SE ZPEVNĚNÝM BŘEHEM

Některé ostrovy disponují zpevněnými plochami břehů určené k sezení, tím se liší i postupný vývoj ostrova od ostatních, kde je hrana postupně rozrušována vodní erozí.

OSTROV S TRAVINAMI

Oproti ostrovu s funkcí louky se liší převážně tím, že jsou zde malé mokřady a vysoké traviny či orobince. Ideální pro hnízdění ptáků.

OSTROV S JEZEREM

V jednom z ostrovů se nachází velké jezero, které je určeno ke koupání a v zimě k bruslení. Čistší vodu zajišťuje soustava předchozích ostrovů s travinami a loukami, které fungují také jako přírodní čistíčka tekoucí vody.

ZALESNĚNÝ OSTROV

Ostrov se odlišuje od sukcesního tím, že je zde jiný režim péče a lidem je umožněn přímý vstup na tyto místa. Stíny vzrostlých stromů poskytují prostor pro odpočinkové aktivity.

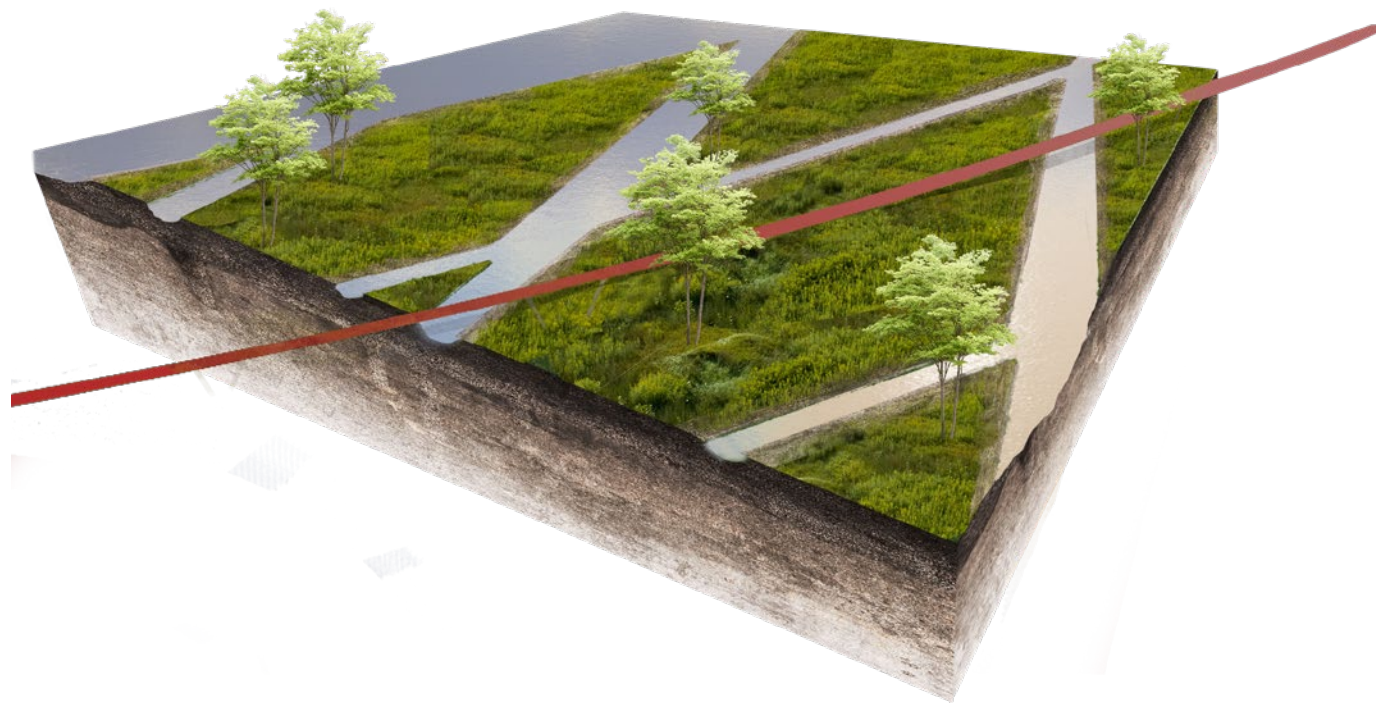
SUŤOVÝ OSTROV

Stejně jako ostrovy s kopci ze sutě jsou tyto ostrovy umístěné v místech dnes velkých zpevněných ploch či starých objektů.

FÁZE VÝVOJE OSTROVŮ

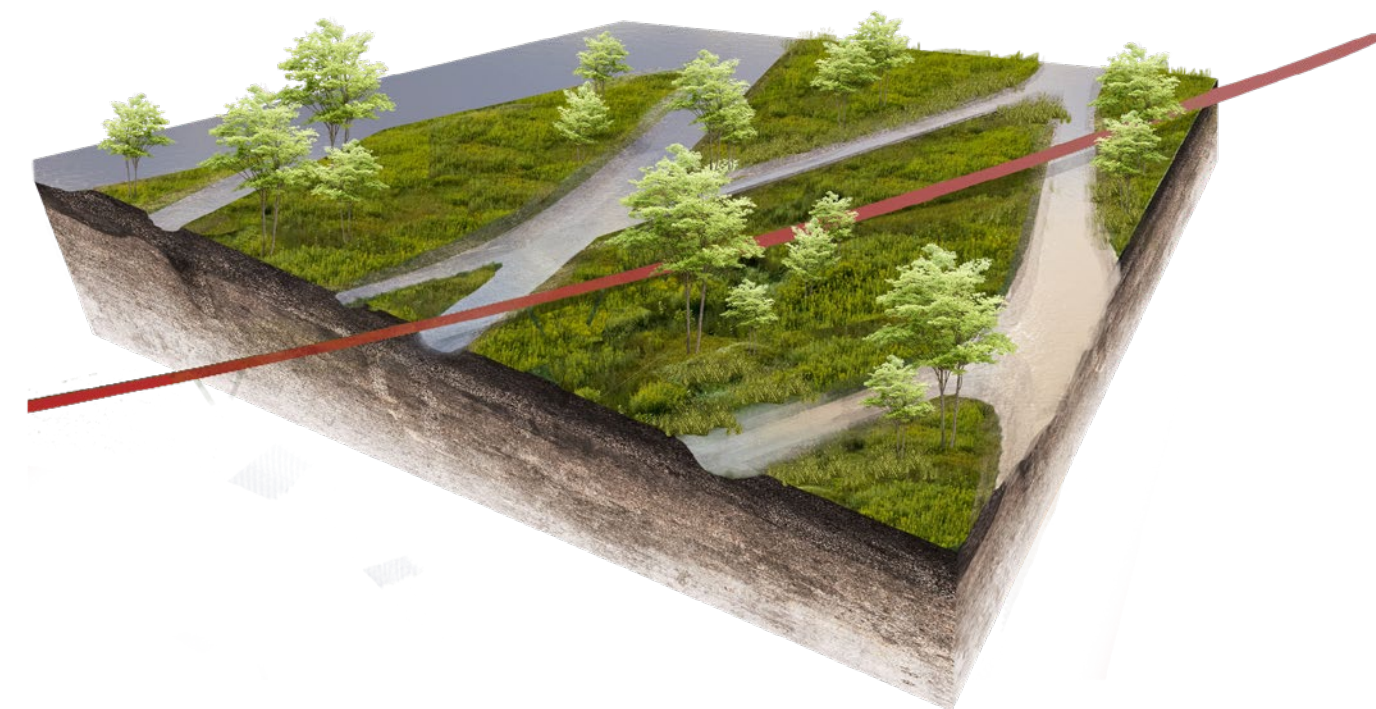
OBNOVA

Park čerstvě po dokončení výstavby. Základní kostrou je zachovalá zeleň v těchto místech, v jejichž stínu mohou růst nové vegetační prvky.

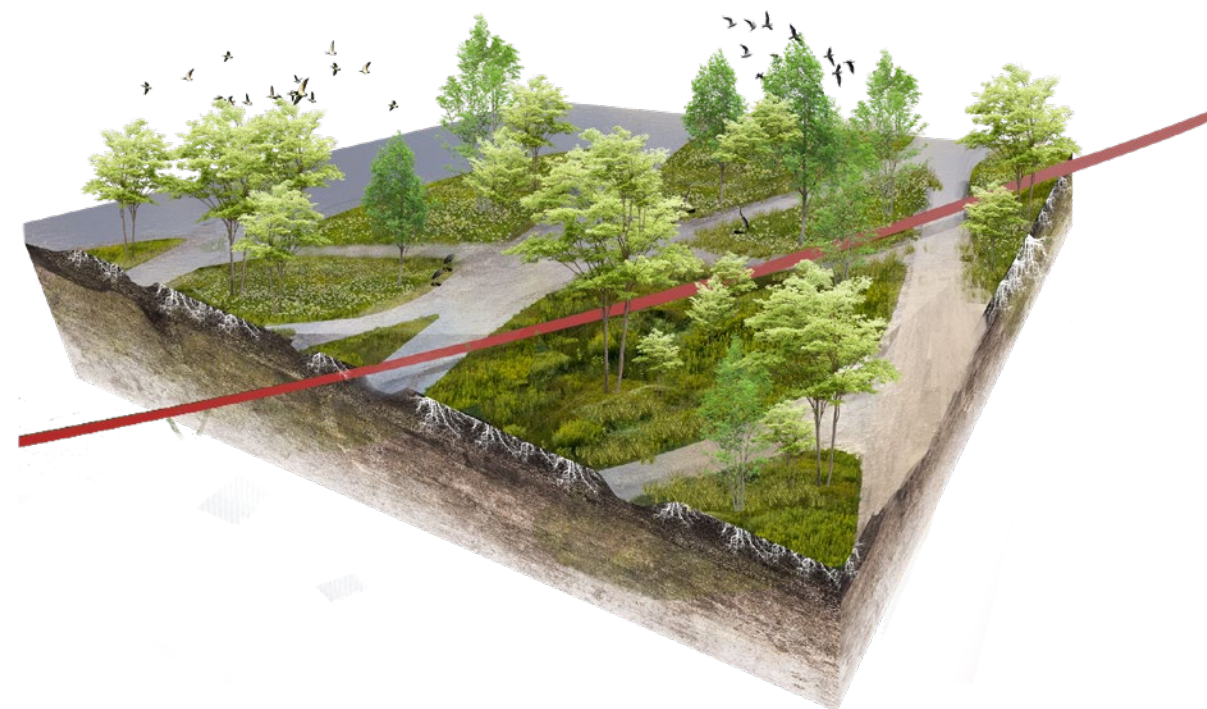
ROZVOJ

Ostrovky se po čase začnou v určité míře formovat samy. Zmizí ostré hrany a na ostrovech se díky stínu vzrostlých stromů začne navracet přirozená vegetace.

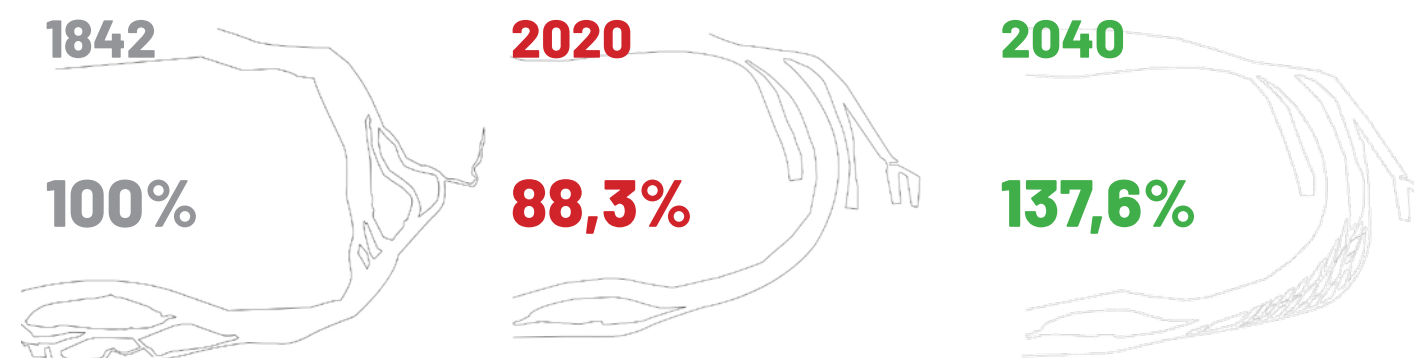

DOSPÍVÁNÍ

Vzrostlá vegetace přispívá k mnoha důležitým faktorům v území a dále podporuje přirozený růst v tomto území. Ostrovy jsou vlivem pokračující vodní eroze a za pomoci člověka v některých místech roztrženy a vznikají další a další rozhraní mezi vodou a souší. Vzrostlý kořenový systém dále přispívá ke stabilizaci přírodního území.

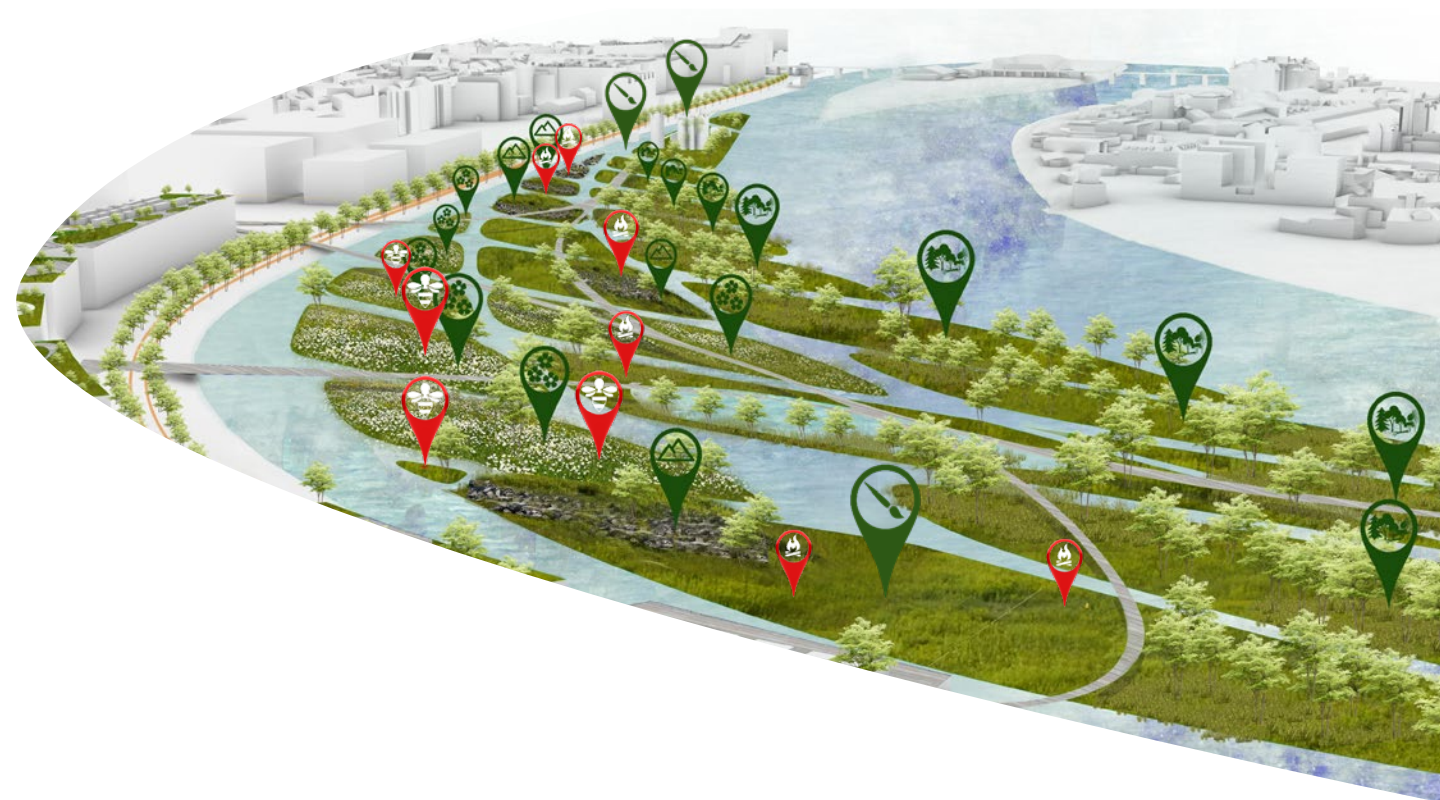
Vývoj rozhraní souše a vodního prostředí v místě Rohanského ostrova a blízkého okolí

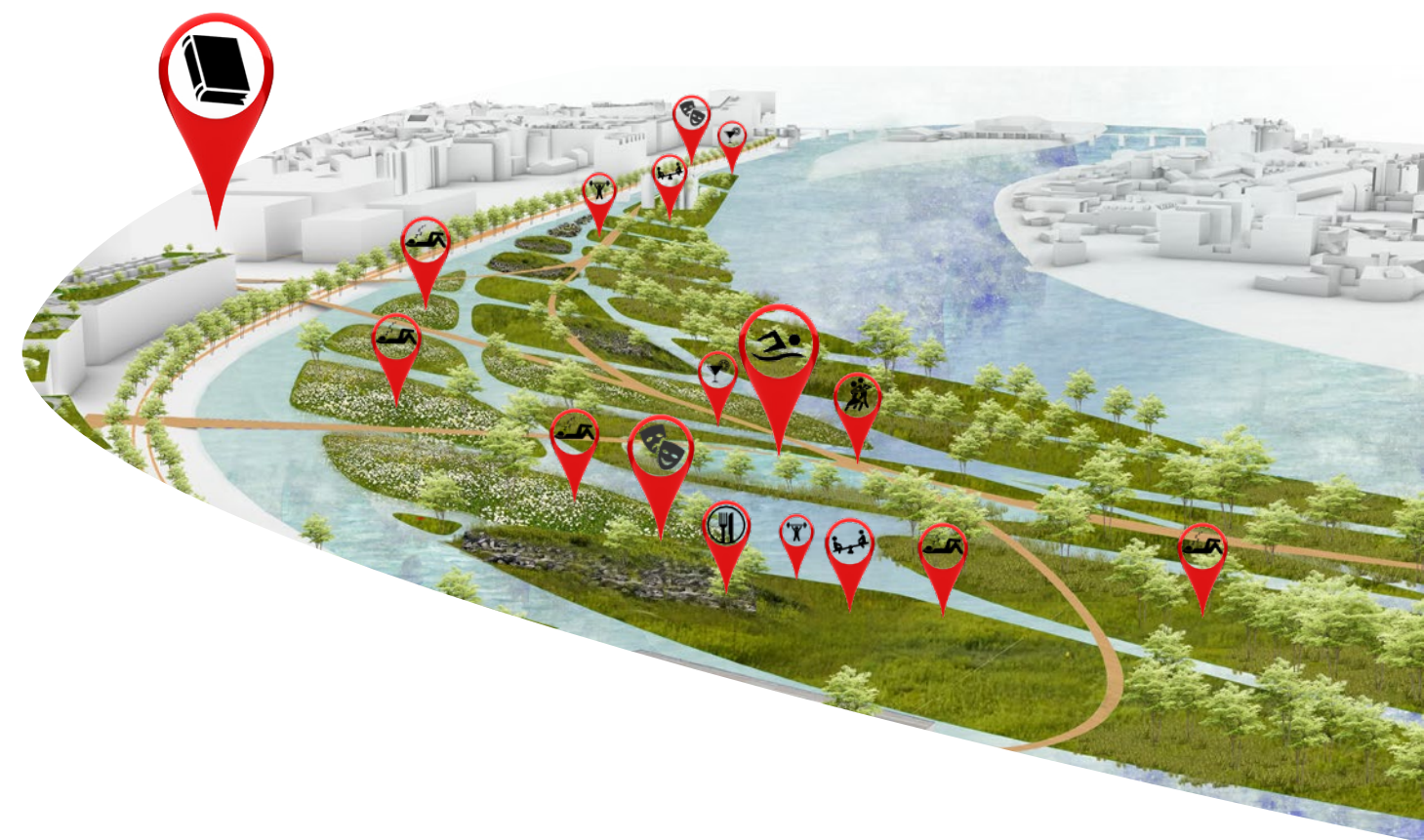
V roce 1842 byla celková délka břehů v těchto místech **22,5 km**. Od té doby je říční krajina pomalu zavážena zeminou a tato hranice se zmenšuje.

V dnešních dnech dosahuje celková délka břehů v okolí Rohanského ostrova **19,9 km**. Za posledních 180 let jsme tak přišli o 2,6 km břehů jen v této oblasti.

Jedním s klíčových principů projektu je navrátit rozmanitý přechod mezi souší a vodním prostředím. Celková délka hranice mezi vodou a souší dosahuje **31 km**, což je o 11,1 km více než dnes a o 8,5 km více než v minulosti.

sukcese	umělecký	ohniště
suťový kopec	louka	včelí úl

knihovna	odpočinek	občerstvení
jezero	workout	bar
divadlo	prvky pro děti	parket

STŘEŠNÍ KRAJINA

Veřejně přístupné střechy nově vznikajících bloků v vlnitosti Rohanských ostrovů nabízí ještě ne tak docela zavedený fenomén střech jako veřejných prostranství.

Mezi hlavní náplň využití těchto prostor patří především široká škála relaxačních aktivit, které se dostávají do zcela jiné roviny zážitku právě díky svému umístění. Střechy obklopují Rohanské souostroví a jejich hlavní orientace je na severozápad, což ještě přidává na atmosféře například díky výhledům na západy slunce.

Jednotlivé střešní krajiny jsou podobně jako samotné ostrovy rozdělené podle převažující vybavenosti podporující určitou aktivitu a režim užívání. Ty se ovšem do velké míry prolínají také díky celistvému propojení všech střešních rovin.

Tyto prostory jsou následně napojené na síť "červených" lávek, které provazují ostrovy s okolím a právě s těmito střešními rovinami.

Vnitrobloky jsou do jisté míry pravým opakem střešních krajín. Je v nich kladen důraz na komunitní užitkové zahrádky s přidanou hodnotou posezení ve formě terasy s grilem. Nejsevernější blok je jako jediný otevřen veřejnosti. Uvnitř je totiž umístěna hospoda.

D

design

NÁMĚSTÍ S KNIHOVNOU

Z oblasti kulturní občanské vybavenosti chybí v této oblasti převážně knihovny. Proto je jedna umístěna na nově vznikajícím náměstí. Knihovna je podlouhlého charakteru a půlí náměstí na část trhovou a odpočinkovou. Z odpočinkové části náměstí se člověk dostane pozvolným stoupáním po střeše samotné knihovny až na rudou lávku, která se táhne od parku u Invalidovny a volně přechází do krajiny Rohanských ostrovů.

Používané stromy pro náměstí a aleje podél řeky vybrány s ohledem na městské prostředí. Gleditsia navíc disponuje lehkým habitem, takže je ideální volbou na vytvoření poloprůhledné střechy klidové části náměstí.

Gleditsia triacanthos

tilia cordata

RUDÁ LÁVKA

Lávka spojuje Liběňský most s nábřežím Rohanských ostrovů a pokračuje až do Karlína. Táhne se ve výšce 4 metrů a některé její části se pozvolna snižují až k terénu v místech některých ostrovů. Lávka se také pozvolně zvedá až do úrovně střech přilehlých bloků Rohanských ostrovů a propojuje tak veřejný prostor se střešní krajinou.

Používané stromy pro ostrovy vycházejí z druhové skladby jilmové doubravy a zachovávají vzrostlé taxony stávajících stromů v co možná největší míře jako kostru pro nově se obnovující zeleň.

Ulmus minor/laevis

Quercus robur

Prunus padus

Populus nigra

Acer campestre

Fraxinus excelsior

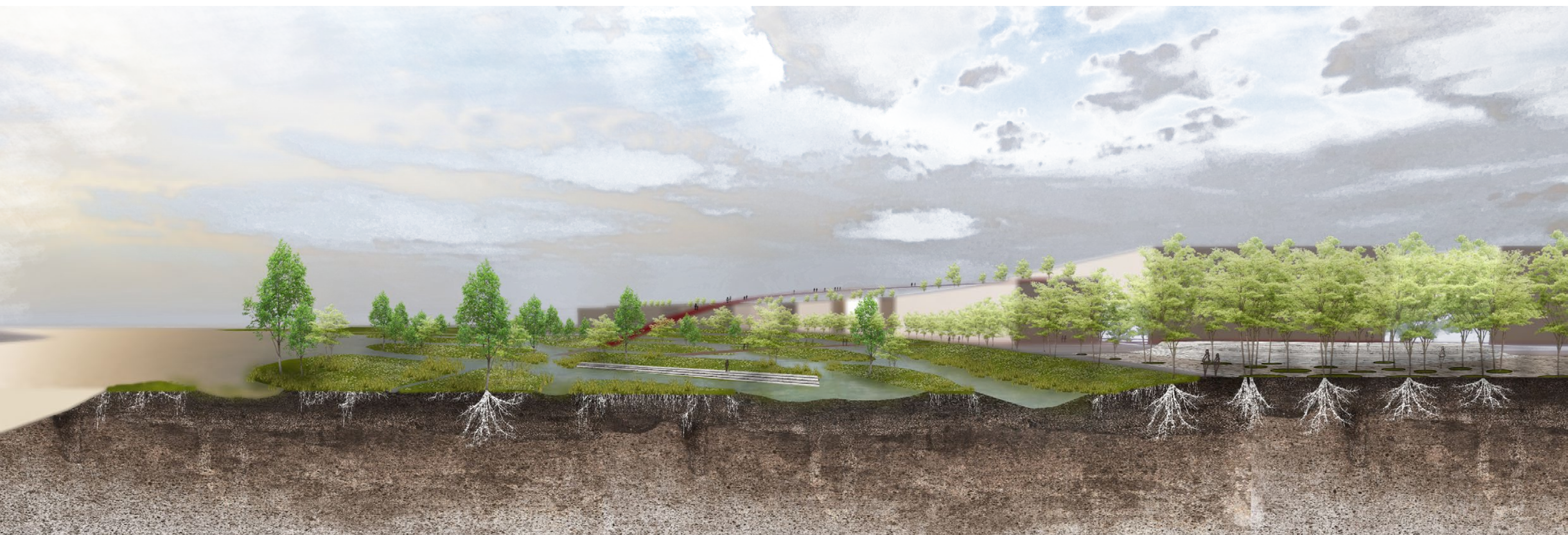
Stabilizace břehů díky rozmanitému přírodnímu prostředí. I z tohoto důvodu je důležité co největší část pobřežního porostu při návrhu zachovat. Vzrostlé stromy jsou již na tok vody zvyklé a pomohou stabilizovat nově vznikající prostředí ostrovů.

Kořenový systém rostlin funguje jako přirozená čistička proudící vody. Tento efekt je zdůrazněn na ostrovech umístěných před ostrovem s velkým jezerem, jelikož dohromady mají dostatečnou kapacitu podpovrchovou proudící vodu zbavit některých nečistot a zajistit tak vodu vhodnou ke koupání v jezeře.

Ekoton - přechod mezi 2 prostředími/biotopy. Místo s největší rozmanitostí druhů rostlin a živočichů. Mnohé z ostrovů převážně se sukcesní funkcí spolu s ostrovy pokrytými travinami mají velký potenciál k vytváření různě hlubokých tůň s tekoucí i mírně tekoucí vodou a tím nabízejí prostředí k návratu velkého množství nejrozličnějších živočichů od mikroorganismů přes hmyz až k malým plazům či obojživelníkům.

MODEL

Experimentální model byl vytvořen jako malý landart v místě vypuštěné přehradní nádrže v Moravskoslezském kraji. A pokud ostrůvky nesebrala velká voda, tak tam stojí dodnes :)

